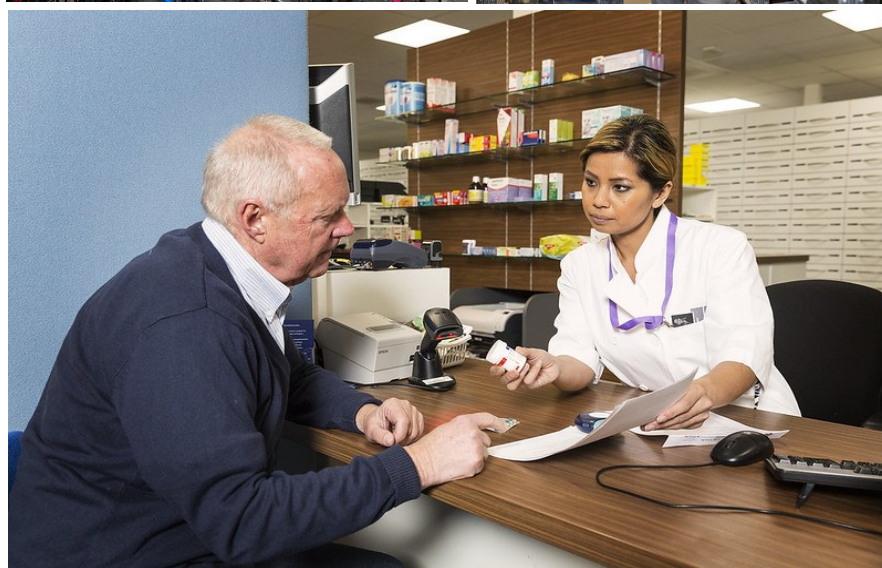


# Regionaal programma basisvaardigheden Arbeidsmarktregio FoodValley

2021 - 2024



chting. Lezen en Schrijven

Namens de gemeenten in Regio FoodValley  
Afdeling BSD Gemeente Ede  
Maart 2021  
V 0.3

## Inhoudsopgave

1. Inleiding .....	2
2. Achtergrondinformatie aanpak laaggeletterdheid .....	2
2.1. Nieuw beleid Rijk .....	2
2.2. Bestuurlijke afspraken Basisvaardigheden vanuit het Rijk voor 2020-2024 .....	3
2.3. Rol gemeenten en centrumgemeente .....	4
2.4. Ontwikkeling van Taalhuizen .....	5
2.5. Financiën .....	5
3. Wettelijke kaders .....	6
3.1. Wet Educatie Beroepsonderwijs .....	6
3.2. Doelgroep WEB.....	6
3.3. Stelselwijziging Inburgering 2022 .....	8
3.3.1. Samenhang nWI en WEB .....	9
4. Regionale visie op de aanpak van laaggeletterdheid .....	9
4.1. Visie regionale samenwerking 2021 - 2024 .....	9
5. Regionale samenwerkingsagenda .....	11
5.1. We vergroten het bereik van NT1 en bieden aanbod op maat .....	11
5.2. We investeren in monitoring en kwaliteit waardoor we weten wat werkt .....	12
5.3. We voeren de regie rond de aanpak van basisvaardigheden .....	13
5.4. We ontwikkelen nieuwe trajectvormen.....	14
5.5. Ontwikkelen gemeentelijke regievoering .....	14
5.6. Samenwerkingsstructuur .....	15
6. Afstemmen lokaal en regionaal aanbod .....	15
6.1. Financiën regionaal .....	15
6.2. Uitvoeringsplan.....	16
Bijlage 1 Regionale cijfers laaggeletterdheid .....	17
Bijlage 2 Tien maatregelen voor een vaardiger Nederland.....	18
Bronnen .....	23

## 1. Inleiding

Om zelfstandig en actief deel te kunnen nemen aan de maatschappij zijn basisvaardigheden nodig: een goede beheersing van de Nederlandse taal, een basisrekenvaardigheid en digitale vaardigheden. Mensen die over onvoldoende lees-, schrijf- en/of rekenvaardigheden beschikken om zelfredzaam te zijn in onze maatschappij noemen we laaggeletterden. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Exacte aantallen van de doelgroep zijn moeilijk te genereren. Dit heeft zowel te maken met het verschil in definities die gehanteerd worden, maar ook omdat de resultaten van de ondersteunende activiteiten niet of onvoldoende worden bijgehouden. We hebben verschillende bronnen geraadpleegd om de omvang van de problematiek te verduidelijken. Ongeveer<sup>1</sup> 12% van de Nederlandse bevolking tussen de 16 en 65 jaar, is laaggeletterd. Andere bronnen rekenen zelfs met 18%. De verschillen tussen de FoodValley-gemeenten zijn groot:

Gemiddelde in FoodValley	7%	Rhenen	5%
Barneveld	11%	Scherpenzeel	11%
Ede	9%	Veenendaal	7%
Renswoude	7%	Wageningen	5%

Bron: [www.geletterdheidinzicht.nl](http://www.geletterdheidinzicht.nl)

2,5 miljoen Nederlanders lopen door hun beperkte basisvaardigheden, online en offline, tegen allerlei problemen aan. Ze komen bijvoorbeeld vaker in de bijstand en hebben vaker een ongezonde levensstijl waardoor ze vaker aanspraak maken op zorg. Verder lopen ze door lagere taal- en rekenvaardigheden jaarlijks inkomsten mis en kan laaggeletterdheid zelfs een oorzaak zijn van leven in armoede. Kinderen van laaggeletterde ouders hebben een grotere kans om ook laaggeletterd te worden.

Deelnemer: "Ik was altijd heel erg onzeker als ik bijvoorbeeld iets op de computer moest aanklikken. Tegenwoordig doe ik het gewoon. Mijn taalmaatje controleert en zegt dat ik fouten mag maken, want ik wil het eigenlijk te goed doen."

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van een passend opleidingsaanbod voor hun laaggeletterde inwoners. De Wet educatie beroepsonderwijs (WEB) stelt het opstellen van een regionaal programma verplicht. Met het Regionale programma Volwasseneneducatie kiezen we voor een meerjarig programma welke we vertalen naar een meerjarige inkooprelatie volwasseneneducatie. Het meerjarig regionaal programma kan per gemeente worden vertaald naar een lokaal plan laaggeletterdheid.

Het meerjarig regionaal programma biedt continuïteit in het aanbod voor laaggeletterde inwoners, en zekerheid voor de aanbieders. We kiezen voor de looptijd 2021-2024, omdat voor 2024 de voorbereidingen voor de nieuwe regierol van gemeenten op de volwasseneneducatie, afgerond moeten zijn én om aan te sluiten bij de looptijd van de vervolgaanpak laaggeletterdheid van het Rijk (2020-2024). Inkoop-technisch gezien heeft het de voorkeur om een inkoopcontract af te sluiten voor twee jaar met de mogelijkheid om twee keer met een jaar te verlengen. Hiermee bouwen we voor de gemeente en de samenwerkingspartners evaluaties in op basis waarvan we in die periode van vier jaar beleid waar nodig bij kunnen stellen.

## 2. Achtergrondinformatie aanpak laaggeletterdheid

### 2.1. Nieuw beleid Rijk

In de kamerbrief van juni 2019 constateert het Kabinet dat de omvang van de problematiek dermate groot is, dat het onrealistisch is om voldoende budget beschikbaar te stellen om laaggeletterdheid in de volle breedte aan te pakken. Gemeenten moeten de keuzes derhalve maken. Het instrument volwasseneneducatie wordt nadrukkelijk genoemd om laaggeletterdheid aan

<sup>1</sup> Schatting via [www.geletterdheidinzicht.nl](http://www.geletterdheidinzicht.nl) (juli 2020)

te pakken. Onder volwasseneneducatie verstaan we het aanbod van formeel en non-formeel onderwijs voor laaggeletterde volwassenen. Vanuit de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) ontvangen gemeenten budget om dit aanbod vorm te geven. Doel van de inzet op volwasseneneducatie is om de basisvaardigheden van de doelgroep op een zodanig peil te brengen dat zij in staat zijn om, mede door gebruik te maken van alledaagse digitale technologie, te communiceren en deel te nemen aan de maatschappij. Dit moet leiden tot zelfredzaamheid van de inwoners op sociaal en professioneel terrein, en tot maatschappelijke inclusie. Andere interventies binnen de aanpak laaggeletterdheid zijn bijvoorbeeld Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), Bibliotheek op School, en andere programma's ten behoeve van het voorkomen en vroegtijdig verhelpen van laaggeletterdheid onder kinderen en jongeren vanuit het Onderwijsachterstanden-beleid. De WEB biedt geen mogelijkheden om dit budget in te zetten voor preventie. Preventie wordt veelal lokaal ingevuld in het kader van aanpalende beleidsvelden: Onderwijs, RMC, VVE, Gezondheid, beleid bibliotheken, etc. In hoofdstuk 4 wordt dieper ingegaan op de relatie met andere beleidsthema's.

## 2.2. Bestuurlijke afspraken Basisvaardigheden vanuit het Rijk voor 2020-2024

Om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen, heeft het Rijk in de afgelopen jaren het landelijke actieprogramma *Tel mee met Taal* (2016-2018) uitgevoerd. In 2019 werd dit programma met één jaar verlengd, waarbij 2019 functioneerde als transitiejaar in aanloop naar de vervolgaanpak in 2020-2024. Op 21 maart 2019 is vanuit de ministeries OCW, VWS, SZW en BZK de kamerbrief *Samen aan de slag*, verstuurd met daarin een toelichting op de vervolgaanpak. Hierin beschrijven de ministers van OCW en VWS en de staatssecretarissen van SZW en BZK de opgave voor de periode 2020-2024 aan de hand van 10 maatregelen (zie bijlage 3).

Duidelijk is dat het streven is de regie op de aanpak eind 2024 bij de gemeenten te beleggen. Iedere gemeente zal zich tot de doelstellingen en de maatregelen moeten gaan houden. Tegelijkertijd worden gemeenten uitgedaagd om elkaar regionaal te vinden en om aan de slag te gaan met een ambitieus plan in de arbeidsmarktregio: *"Uitgangspunt hierbij is dat elke arbeidsmarktregio, onder regie van de centrumgemeente en in samenwerking met relevante stakeholders en partners, aan de slag gaat met een eigen ambitieus plan, dat voorziet in een aantoonbare groei van het bereik passend bij de lokale en regionale situatie. Hierbij zal specifieke aandacht moeten zijn voor het bereiken van de groep NT1'ers, de kwaliteit van het aanbod en de gemeentelijke monitoring van het bereik en de resultaten."*

### Hoofddoelstellingen

De overheid heeft in *Samen aan de slag* drie hoofddoelstellingen benoemd:

**Doelstelling 1: Méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal**

Doelstelling is dat het bereik aantoonbaar groeit, vooral onder de groep met Nederlands als eerste taal. De deelnemers aan lesaanbod vormen een betere afspiegeling van de samenstelling van de doelgroep als geheel. In het aanbod wordt aantoonbaar gedifferentieerd naar (leer)behoefte, doelgroep en wordt maatwerk geleverd.

**Doelstelling 2: Weten wat werkt: investeren in kwaliteit**

Méér kennis en méér transparantie hebben over de kwaliteit en de effectiviteit van het ondersteuningsaanbod, zowel voor wat betreft trajecten basisvaardigheden voor volwassenen als de inzet op leesplezier en leesmotivatie bij kinderen, in het bijzonder in laagtaalvaardige gezinnen. Er komt een betrouwbaar beeld per regio van het bereik, het type en de kwaliteit van het aanbod en de effectiviteit van verschillende interventies.

**Doelstelling 3: Samen aan de slag onder regie van gemeenten**

Aan het eind van het programma (2024) voeren gemeenten zelfstandig regie over de aanpak van basisvaardigheden. Dat doen zij als centrale speler in een netwerk van samenwerkende partijen uit de domeinen onderwijs, werk, gezin, gezondheid en verwante terreinen. De gemeentelijke inzet op het voorkomen van achterstanden sluit goed aan op de beschikbare ondersteuning voor



volwassenen. Werkgevers erkennen het belang van werknemers met voldoende basisvaardigheden en zijn bereid hierin te investeren.

Om deze doelstellingen te realiseren zijn een tiental maatregelen beschreven in de brief. Het Rijk en de VNG hebben dit nader uitgewerkt in de Bestuurlijke afspraken Basisvaardigheden 2020-2024.

### Gezamenlijke doelen

In de bestuurlijke afspraken zijn de volgende gezamenlijke doelen afgesproken voor de vervolgaanpak 2020-2024:

1. Uiterlijk eind 2024 is in alle gemeenten, onder regie van de centrumgemeente/WEB-contactgemeente van de arbeidsmarktregio, een effectieve aanpak van laaggeletterdheid gerealiseerd die:
  - a. de doelgroep centraal stelt en daarom verbindt met het gemeentelijke beleid voor het sociaal domein, de lokale educatieve agenda's waaronder het onderwijsachterstandenbeleid, het bibliotheekbeleid en de RMC-functie voor voortijdig schoolverlaters;
  - b. gestoeld is op een duurzame lokale en regionale infra- en netwerkstructuur voor signalering, werving, toeleiding, scholing en terugkomactiviteiten ten behoeve van deelnemers;
  - c. gebaseerd is op onderlinge kennisuitwisseling en systematische monitoring van de aanpak van laaggeletterdheid en van de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het educatie-aanbod.
  - d. bijdraagt aan de gezamenlijke ambitie om een significante groei te realiseren van de deelname aan les- en leeraanbod onder de doelgroep, specifiek de groep met Nederlands als eerste taal.
2. In onze arbeidsmarktregio is een kwalitatief goed WEB-bekostigd educatie-aanbod beschikbaar van formele en non-formele les- en leeractiviteiten taal, rekenen en digitale vaardigheden, die zijn afgestemd op de leervraag, behoefte, leerstijl en -vermogen van de diverse doelgroepen.

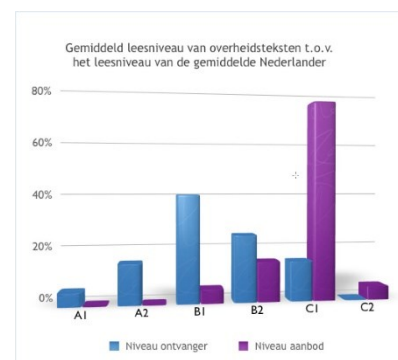
Partijen erkennen dat op dit moment nog geen landelijk beeld bestaat van de deelname aan opleidingen basisvaardigheden/WEB bekostigd educatie-aanbod. Daardoor is het op dit moment nog niet mogelijk om een absolute doelstelling te formuleren. Hierover vindt in 2021 vervolgoverleg plaats, mede op basis van de doelgroepenanalyse die in 2019 landelijk wordt uitgevoerd, de door de WEB-contactgemeenten te leveren 0-meting/bereikcijfers van het educatie-aanbod in de arbeidsmarktregio's in 2020.

### 2.3. Rol gemeenten en centrumgemeente

Elke gemeente heeft op grond van de WEB de opdracht om een educatieaanbod te verzorgen en daarmee alle doelgroepen binnen de volwasseneneducatie te bedienen. De gemeente Ede is centrumgemeente in de arbeidsmarktregio FoodValley en ontvangt daarom de regionale middelen WEB vanuit het Rijk.

Als centrumgemeente heeft Ede de volgende wettelijke taken:

- Opstellen van een samenwerkingsovereenkomst<sup>2</sup> en een regionaal programma;
- Verantwoordelijk voor juiste besteding van het regionaal budget.



Omdat Ede centrumgemeente is van de Arbeidsmarktregio FoodValley, stelt het College van B&W van de gemeente Ede het Regionaal programma volwasseneneducatie vast maar niet eerder dan dat de regiogemeenten hun reactie op het plan hebben gegeven.

Iedere gemeente is in eerste aanleg verantwoordelijk voor het organiseren van voldoende lokaal aanbod volwasseneneducatie (zie Hfd.4). Dit is ook de basis voor de verdeelsleutel van het Rijk.

<sup>2</sup> Deze is in oktober 2020 vastgesteld voor de periode 2021 tot en met 2024 en vervolgens door de deelnemende gemeenten ondertekend

Verder is iedere gemeente zelf verantwoordelijk voor:

- het onderzoek of er voldoende lokale of bovenlokale aanbieders zijn voor het gewenste aanbod;
- het leveren van verantwoordingsinformatie die de centrumgemeente nodig heeft voor de
- verantwoording aan het ministerie;
- het bepalen of zij al dan niet een eigen financiële bijdrage van deelnemers vragen voor het non-formele aanbod.

Samenwerking in en met de regio heeft als doel dat er grotere volumes deelnemers gebruik kunnen maken van het aanbod volwasseneneducatie. Dit leidt tot beter gevulde klassen en daarmee moeten we tot kostenverlaging van het formele aanbod kunnen komen. Gemeenten kunnen dan met hetzelfde budget meer inwoners faciliteren. Kritische kanttekening is wel dat het beschikbare budget nu al niet voldoende is om de gehele doelgroep laaggeletterden ineens te helpen. We zullen dus de goede balans moeten vinden tussen cliënten werven en groepen prioriteren.

## 2.4. Ontwikkeling van Taalhuizen

In het land en in onze regio zijn de afgelopen jaren verschillende Taalhuizen ontstaan. Een Taalhuis is een samenwerkingsverband van verschillende organisaties die gezamenlijk optrekken in de aanpak van laaggeletterdheid binnen een gemeente (backoffice). Partners zijn veelal een bibliotheek, een ROC of private taalaanbieder, en een welzijnsorganisatie of lokale vrijwilligersorganisatie. Een (digi-)Taalhuis bevindt zich vaak in een bibliotheek. Deze samenwerking heeft een frontoffice waar organisaties, vrijwilligers én inwoners van de gemeente terecht kunnen voor vragen, ondersteuning en/of doorverwijzing op het gebied van basisvaardigheden (taal, reken en digitale vaardigheden). De intakes worden uitgevoerd door een taalconsulent (docent met een NT1 of NT2 lesbevoegdheid) of een taalhuisvrijwilliger onder regie van een taalconsulent of Taalhuiscoördinator. In een (digi-)Taalhuis worden veelal laagdrempelige activiteiten georganiseerd voor laaggeletterden en is er les- en oefenmateriaal aanwezig. Deze frontoffice (herkenbare, fysieke plek) is in verschillende FoodValley-gemeenten gevestigd in de bibliotheken.

Deelnemer: "Maar ik heb nu toch een stap gezet en het komt goed. Ik heb een pasje van de bibliotheek en als ik straks in december ophoud met de lessen, ga ik boeken lenen om thuis te lezen. Ik ben heel dankbaar. Leuk dat ik die woorden kan lezen. Straks ga ik het zelf doen, ik blijf positief." – Een NT1-deelnemer die met een kennis is meegegaan naar het Digitaalhuis. Het lezen en schrijven liet ze doen door haar man en zussen.

## 2.5. Financiën

Voor de periode 2020-2024 ontvangen gemeenten van het Rijk een doelspecifieke uitkering (reguliere WEB-gelden) en een aanvullende decentrale uitkering. In de kamerbrief van 18 maart 2019 bevestigt het Kabinet dat de doelspecifieke uitkering voor de WEB wordt gecontinueerd. De voorwaarden blijven hetzelfde; het geld mag alleen voor volwasseneneducatie worden ingezet (18+) en niet voor inburgeringsplichtigen.

Met de doelspecifieke uitkering kunnen gemeenten zelf het lokale aanbod vormgeven. In de Regio FoodValley stellen we voor dezelfde verdeelsleutel te blijven hanteren als in de afgelopen perioden: 60% besteding van het budget ten behoeve van formeel onderwijs en voor 40% ten behoeve van de informele ondersteuning. Wel willen we benadrukken dat gemeenten wel enige flexibiliteit zouden willen hebben in die bestedingspercentages. Op die manier geanticipeerd worden op een wijzigende behoefte. De bedragen die de regio FoodValley ontvangt voor de uitvoering van de Wet Volwasseneneducatie zijn in paragraaf 6.1 opgenomen. In overzicht staat tevens uitgewerkt welke budgetten we inzetten voor het formele onderwijs<sup>3</sup> en welk deel we voor het non-formele aanbod inzetten.

<sup>3</sup> t/m 2020 via Toptaal, daarna nader te bepalen

Anders dan in voorgaande jaren zullen we vanaf 2020 een aanvullende decentrale uitkering ontvangen. Deze uitkering kan bijvoorbeeld worden ingezet voor werving, innovatie en regievoering. Het Rijk stelt hiervoor in 2020 in totaal € 5 miljoen structureel beschikbaar aan de 32 contactgemeenten, oplopend naar € 7 miljoen in 2024. De centrumgemeente krijgt jaarlijks 100.000 euro aan decentrale middelen voor de regio + voor iedere gemeente een bedrag dat wordt berekend o.b.v. dezelfde verdeelsleutel als de WEB.

### 3. Wettelijke kaders

#### 3.1. Wet Educatie Beroepsonderwijs

De Wet Educatie Beroepsonderwijs heeft als doel de taal-, de reken- én de digitale vaardigheid van volwassenen te vergroten. Taalbeheersing met daarin de aanpak van analfabetisme en laaggeletterdheid is het belangrijkste speerpunt. In de WEB komen opleidingen Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs (vavo) en opleidingen gericht op de Nederlandse taal en rekenen aan bod.

De middelen die de gemeente ontvangt in het kader van volwasseneneducatie, betreft de zogenoemde 'overige educatie' en heeft alleen betrekking op de opleidingen gericht op de Nederlandse taal en rekenen (bedoeld in artikel 7.3.1, eerste lid, onder b tot en met f, van de WEB). Sinds 2018 zijn ook opleidingen digitale vaardigheden bij ministeriele regeling toegevoegd aan de WEB. Dit document heeft alleen betrekking op deze 'overige educatie'.

#### 3.2. Doelgroep WEB

Bij jeugdigen is de taal nog in ontwikkeling. Daarom spreken we bij jeugdigen niet van laaggeletterdheid maar van een taalontwikkelingsachterstand. Laaggeletterde volwassenen van 18 jaar en ouder die niet (meer) inburgeringsplichtig zijn, worden tot de doelgroep van de WEB gerekend. Formeel is iemand laaggeletterd als zijn/haar niveau onder het eindniveau van het vmbo of niveau mbo-2/3 (niveau 2F) ligt. De meeste laaggeletterden tussen 16 en 65 jaar zijn van autochtone afkomst (54%-57%). Een klein deel van de laaggeletterden is analfabeet en kan niet of nauwelijks lezen of schrijven (2,5%). Een veel grotere groep heeft moeite met lezen en schrijven als teksten ingewikkelder worden. In de praktijk blijkt veel informatie voor hen op een net wat hoger taalniveau te worden geschreven dan ze beheersen.

In het taalonderwijs wordt onderscheid gemaakt tussen NT1 en NT2. Met NT1 wordt bedoeld Nederlands als eerste taal. De term kan verwijzen naar de groep volwassenen die Nederlands als moedertaal heeft, en naar het lees- en schrijfonderwijs aan deze groep mensen. Met NT2 wordt bedoeld: Nederlands als tweede taal. Hiermee wordt het Nederlandse-taalonderwijs aan anderstaligen bedoeld.

Vrijwilliger: "Tijdens de taallessen komen alle aspecten van leren en leven in de Nederlandse samenleving voorbij. We praten, lezen, schrijven en luisteren. In het afgelopen jaar hebben alle cursisten iets verteld over hun land van herkomst. Dat vinden ze moeilijk, maar iedereen heeft het op zijn eigen wijze geprobeerd. We praten erover door en we ervaren het als zeer waardevol om dit met elkaar te kunnen delen."

#### Formeel en non-formeel aanbod

WEB-middelen worden besteed aan formeel en non-formeel aanbod maar ook de kosten van de coördinator en/of docent worden hier door de FoodValley-gemeenten uit betaald.

Zowel het formele als het non-formele aanbod zijn gebaseerd op de landelijk vastgestelde Standaarden en Eindtermen Volwasseneneducatie (VE) en de Eindtermen digitale vaardigheden VE1. De standaarden en eindtermen beschrijven de diverse niveaus voor de vaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden.

Onder formeel aanbod verstaan we opleidingen waarbij het onderwijs systematisch en doelgericht is opgezet en er les wordt gegeven door een professionele docent (al dan niet ondersteund door vrijwilligers). Bij opleidingen wordt een erkend diploma of certificaat afgegeven.

Non-formele educatie<sup>4</sup> betreft educatie waarbij de trajecten niet worden afgesloten met een diploma dat erkend wordt door het ministerie van OCW. De aanbieder van non-formele educatie kan alsnog wel een diploma en/of certificaat uitgeven ter afronding van het traject. In plaats van de onderwijsinspectie, ziet de gemeente toe op de kwaliteit van dit type educatieaanbod. Het non-formele aanbod is systematisch en doelgericht, maar vaak minder gestructureerd en -systematisch in vergelijking met formeel aanbod. Non-formele educatie vindt vaak plaats in wijkcentra, bibliotheken en bij verschillende maatschappelijke organisaties. De nadruk ligt met name op de persoonlijke leerdoelen en -wensen van de deelnemer. De stappen die worden gezet door de deelnemer richten zich op de dagelijkse leefwereld van de deelnemer (bijvoorbeeld: in staat zijn om de eigen administratie te doen, meer ouderbetrokkenheid, etc.) en niet zozeer puur op niveauverhoging. Voor de monitoring van het non-formele aanbod is dan ook belangrijk dat er (ook/met name) aandacht is voor de kwalitatieve groei van de deelnemer op het gebied van sociale inclusie, (arbeids-)participatie en zelfredzaamheid.

Een aanbieder die wel diploma-erkenning heeft gekregen voor trajecten in de volwassenen-educatie, kan zowel diplomatrajecten aanbieden als trajecten die niet worden afgesloten met een (erkend) diploma/certificaat.

## Laaggeletterdheid en de gevolgen in het sociaal domein

In verschillende beleidsterreinen onderscheiden we problemen die terug te voeren zijn op laaggeletterdheid. Hieronder worden een aantal problemen uit de praktijk.

Vrijwilliger: "De Poolse jongen die ik heb begeleid is beter Nederlands gaan spreken en meer moeilijke woorden gaan gebruiken. Dit alles heeft geresulteerd in een betere baan. Hij was heftruckchauffeur en geeft nu leiding."

### Arbeidsmarkt

Laaggeletterdheid leidt tot een tweedeling op de arbeidsmarkt. Aan de ene kant staan hoger opgeleide mensen die profiteren van nieuwe ontwikkelingen en technologieën en de nieuwe banen die daardoor ontstaan. Zij zien hun salaris stijgen. En aan de andere kant bevinden zich mensen met een middelbare of lage opleiding, die eerder de nadelige effecten ondervinden: uitholling van functies, meer stressvol werk of zelfs verlies van werk. Hun salaris staat onder druk of - nog erger - zij worden afhankelijk van een uitkering. Mensen die traditioneel de eerste klappen krijgen bij veranderingen op de arbeidsmarkt zijn degenen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie die moeite hebben om aan het werk te komen en te blijven. Kortom, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze groep is zeer divers en omvat mensen met een (combinatie van) (licht) verstandelijke, psychische en lichamelijke beperkingen, vaak laaggeletterd, zeer laagopgeleid en/of met een leerachterstand. Het belang van het hebben van werk is evident: participeren in arbeid is een belangrijke voorspeller voor de gezondheid en het welzijn van mensen.

Het stimuleren van geletterdheid creëert kansen op banen (ook in de regio), leidt tot een hogere arbeidsproductiviteit, minder ziekteverzuim of beroep op sociale voorzieningen. Maar vooral helpt het mensen uit hun isolement.

### Armoede en schulden

Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen zijn veel vaker langdurig arm dan niet-laaggeletterden. Armoede en laaggeletterdheid gaan hand in hand: laaggeletterdheid is vaak een belemmering om zelfredzaam te zijn en armoede vergroot de kans op laaggeletterdheid. Problematische schulden ontstaan vaak doordat de overheid te hoge verwachtingen heeft van de

<sup>4</sup> <https://www.hetbegintmettaal.nl/faq-items/non-formele-educatie/> (feb-2020)



financiële zelfredzaamheid van burgers. Voor laaggeletterden is het een extra grote uitdaging om rekeningen te begrijpen, toeslagen aan te vragen en de administratie bij te houden. De kwetsbare groep laaggeletterden komt niet makkelijk binnen bij de schuldhulpverlening. Zij weten vaak niet op eigen kracht de juiste weg te vinden en zijn dan ook oververtegenwoordigd onder de schuldenaren die zich aanmelden bij schuldhulpverlening.

#### Overheidsinformatie

De teksten die de overheid schrijft en verspreid (bijvoorbeeld in brieven en voorlichten) zijn vaak van een hoger taalniveau dan de lezer/laaggeletterde begrijpt. De toegang tot regelingen of informatie blijven daardoor vaak buiten bereik van deze groep. Wanneer we de grootst mogelijke aansluiting/inclusie willen realiseren, dan moeten we laaggeletterdheid tegengaan. Alleen op die manier kunnen we inzetten op het uitbreiden van de zelfredzaamheid bij (digitale) contacten met en bij het begrijpen plus invullen van formulieren van overheidsinstanties.

#### Gezondheidszorg

Uit onderzoek van onder meer de Gezondheidsraad blijkt dat laaggeletterden minder goed in staat om de juiste keuzes te maken voor een gezonde levensstijl en maken daarnaast vaker onnodig (lang) gebruik van de zorg. Zij gaan bijvoorbeeld vaker dan nodig naar de huisarts of medisch specialist en maken minder gebruik van preventieve programma's. Dit kost de maatschappij veel geld. Ook is de kans op fouten en misverstanden groter bij mensen die minder gezondheidsvaardig zijn. Laaggeletterdheid leidt bijvoorbeeld tot slechtere therapietrouw omdat mensen de instructies omtrent medicijngebruik bijvoorbeeld niet begrijpen.

### 3.3. Stelselwijziging Inburgering 2022

Omdat het huidige inburgeringsbeleid problemen kent, heeft het kabinet een stelselwijziging rond inburgering voor statushouders voorzien. Het kabinet heeft de gemeenten opdracht gegeven aan de slag te gaan met de veranderopgave inburgering en de invoering van de nieuwe Wet Inburgering per 1 januari 2022 voor te bereiden. De kernpunten van de veranderopgave inburgering (VOI) zijn:

1. Het leidende principe is: iedereen doet mee, het liefst via betaald werk;
2. Gemeenten krijgen de regie over de inburgering, en zijn verantwoordelijk voor het organiseren van een passend inburgeringsaanbod. Inburgering, het Participatieverklarings-traject (PVT), Module Arbeid en Participatie (MAP), etc., moeten in drie jaar worden afgerond;
3. Gemeenten nemen een brede intake af. Op basis daarvan stelt de gemeente een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) op. Deze krijgt de vorm van een beschikking;
4. Het niveau waarop de taaltoets moet worden afgelegd wordt verhoogd van A2 naar B1;
5. Verplicht ontzorgen van (bijstandsgerechtigde) statushouders voor een periode van zes maanden. De gemeente betaalt in deze periode de vaste lasten (huur, energie, etc.) en de verplichte verzekeringen;
6. Het nieuwe stelsel gaat uit van drie mogelijke leerroutes die door de gemeenten ingekocht moeten worden bij taalaanbieders die voldoen aan het keurmerk Blik op Werk:
  - a) Onderwijsroute, gericht op de overstap naar regulier vervolgonderwijs, met name voor jongeren. Deze route start met een taalschakelvoorziening die anderhalf jaar duurt.
  - b) reguliere route, gericht op het behalen van taalniveau B1 en kennis Nederlandse maatschappij;
  - c) Z-route (praktische onderwijsroute), gericht op het zelfstandig worden door taal, bedoeld voor mensen met een beperkt leervermogen;

Inburgeraars behoren ook in het nieuwe inburgeringsstelsel niet tot de doelgroep van de WEB. Zodra inburgeraars hun inburgeringstraject hebben afgerond, mogen ze daarna wél deelnemen aan het aanbod vanuit de WEB. Dit gebeurt ook veelvuldig, bijvoorbeeld om het taalniveau te onderhouden.

Deelnemer taalgroep: "Zonder de taallessen kende ik jullie niet. Wat fijn dat we elkaar kennen, samen leren en met elkaar meeleven."

### 3.3.1. Samenhang nWI en WEB

#### Taalbeheersing

Het uitgangspunt wat we willen hanteren is dat inburgeraars de Nederlandse taal tijdens de inburgering zo leren beheersen, dat zij geen of zo min mogelijk aanspraak hoeven maken op de inzet van WEB-trajecten of -instrumenten. We zien wel dat voormalige inburgeraars op enig moment behoefte hebben aan bijscholing. Dat kan voortkomen uit de behoefte om tot een hoger taalniveau te komen en zo een hoger gekwalificeerde baan kunnen accepteren, of omdat de vaardigheden en kennis na verloop van tijd zijn weggezakt. Maar in algemene zin geldt dat inburgeraars die hun inburgeringsexamen hebben behaald, voor de uitvoering van de WEB door ons worden gezien als 'reguliere' inwoners en niet als inburgeraars. Zij kunnen dan net als autochtone inwoners van het taalaanbod gebruik maken. Wel constateren we dat inwoners met een migratieachtergrond de taalvoorzieningen (NT2) beter weten te vinden dan de autochtone inwoners (NT1).

De regiogemeenten hebben nagedacht over de vraag of we voor de taalontwikkeling van de deelnemers NT1 en NT2 één taalproduct in kunnen kopen om zo beide groepen onderricht kunnen worden. Van de taalhuizen krijgen we terug dat er in de praktijk een tekort is aan gekwalificeerde NT1-docenten zijn die het formele taalaanbod kunnen uitvoeren. Daarnaast is er nog veel onduidelijkheid over de manier waarop in de nieuwe Wet Inburgering de leerroutes exact uitgewerkt moeten worden. We willen daarom het vraagstuk rond een eventueel gezamenlijk aanbod voor beide groepen in de toekomst opnieuw willen bezien. Het is evident dat we blijven oriënteren op mogelijkheden die in de toekomst ontstaan. De consequentie hiervan is dat we voor de nieuwe Wet Inburgering en de formele volwasseneducatie, separate aanbestedingsroutes gaan organiseren.

#### Inzet van infrastructuur WEB

De infrastructuur rond de Taalhuizen kan mogelijk gebruikt worden voor de Z-route van de nieuwe Wet Inburgering (NWI). Dit komt de inburgeraar ten goede en voorkomt dat mensen na hun inburgering alsnog een groot beroep doen op het non-formele aanbod van de Taalhuizen. Non-formeel aanbod kan een ondersteuning zijn voor verschillende routes van de inburgering, maar ook de Z-route is intensief en heeft bovendien juist een lastige doelgroep: de moeilijk leerbaren en mensen met een grote onderwijsachterstand. Maar voor zowel de B1-route als de Z-route kan het non-formele aanbod zeker een aanvullende rol kan spelen. Het kan echter niet zo zijn dat de verantwoordelijkheid voor het slagen voor de inburgering bij vrijwilligers (en hun begeleiders) komt te liggen. Er zal dus nader onderzocht moeten worden hoe de symbiose tussen onderwijsroutes en de activiteiten in de Taalhuizen tot stand kan worden gebracht, zowel inhoudelijk als financieel.

## 4. Regionale visie op de aanpak van laaggeletterdheid

### 4.1. Visie regionale samenwerking 2021 - 2024

Het stimuleren van geletterdheid en basisvaardigheden vormt de verbinding binnen de uitvoering van wettelijke taken in het kader van volwasseneducatie, Wet Taaleis en inburgering van statushouders. Aanpak van laaggeletterdheid werkt door in veel leefgebieden van mensen (en beleidsterreinen). De gemeenten in de regio FoodValley werken daarom vanuit hun onderlinge verbondenheid samen aan het bevorderen van die geletterdheid in brede zin van het woord. De jarenlange regionale samenwerking uit het verleden vormt een goede basis om de taken die het Rijk op het terrein van volwasseneducatie bij de regio's legt, gezamenlijk op te pakken.

Uit onderzoek blijkt dat onvoldoende beheersing van taal-, reken- digitale vaardigheden kan leiden tot een lagere maatschappelijk positie en tot het ontstaan van schulden. Mensen met een laag inkomen zijn vaak slechter geschoold en verkeren bovendien vaak in een slechtere gezondheid dan

hoger opgeleiden. Daar komt bij dat patiënten die laaggeletterd zijn moeite hebben om hun recepten correct te volgen. Binnen de kaders van voornoemde regelingen ontwikkelen we daarom een gezamenlijk programma dat gericht is op het op orde brengen van de basisvaardigheden. Dit moet er toe leiden dat onze inwoners op een dusdanig niveau vaardigheden ontwikkelen, dat ze in staat zijn deel te nemen aan het maatschappelijk leven, duurzaam een plaats in te nemen op de arbeidsmarkt en (financiële) zelfstandigheid te bereiken en te behouden. Voor ouders met schoolgaande kinderen moet het zo mogelijk worden deze te ondersteunen bij het gezond opgroeien.

### **Ontwikkelen van sluitend aanbod**

Het vergroten van basisvaardigheden is geen doel op zich, maar vooral een middel om zo zelfstandig mogelijk te kunnen functioneren. Verbetering ervan heeft grote positieve gevolgen, voor het welzijn van mensen zelf, maar ook voor de samenleving als geheel. Ze zijn niet alleen essentieel om zelfstandig te functioneren en te participeren in de samenleving, maar ook om zich persoonlijk te kunnen ontwikkelen. Verder moet het daarmee mogelijk worden essentiële competenties om informatie te verwerven, te verwerken en gericht te gebruiken. Ondersteuning is om die reden zoveel mogelijk onderdeel van een breder en integraal plan van aanpak.

We zoeken nadrukkelijk naar mogelijkheden om producten en processen te innoveren. Behouden wat goed ontwikkeld is en goed werkt en door ontwikkelen wat nog beter kan. De leervraag van inwoners is leidend voor de wijze waarop ondersteuning breed wordt ingezet voor iedereen die ondersteuning nodig heeft. De scope van dit regioplan wordt weliswaar bepaald wordt door de WEB. Maar we willen ook inwoners die zijn ingeburgerd en/of zijn ontheven van inburgering, ondersteunen. De WEB sluit hiermee aan op de uitvoering van de Inburgeringswet. positieve benadering, inzetten op normaliseren, aanpak vanuit verschillende beleidsdomeinen en met verschillende (lokale) partijen, ruimte voor innovatie etc.

### **Samenwerken doe je niet alleen**

Wie het probleem van laaggeletterdheid op lange termijn wil oplossen moet investeren in het preventieve beleid. Daar ligt de sleutel om generatie overstijgende problemen op te lossen.

Vanuit het Taalhuis stemmen we met elkaar af hoe we binnen de beschikbare middelen het bereik voor de instroom, de inzet van instrumenten en de effecten kunnen maximaliseren. Ten aanzien van de uitvoering verkennen de regiogemeenten samen hoe ze dit het beste kunnen ondersteunen. Belangrijk uitgangspunt is dat we willen inzetten op normalisatie in plaats van benadering gericht op problematiek

We richten de programma's in de verschillende gemeenten zo in dat ze passen bij die plaatselijke behoefte en -context. We werken in de Regio FoodValley intergemeentelijk samen door kennis te delen, activiteiten te ontwikkelen die een bepaalde regionale schaal vragen of door gezamenlijk producten op de markt te (laten) ontwikkelen en in te kopen. Daarnaast ontwikkelen we vanaf 2020 samen een visie op de manier waarop we uiterlijk in 2024 regie willen voeren op de vraagstukken rond geletterdheid en volwasseneneducatie. Gemeenten delen hierover kennis uit, maar bepalen zelf de accenten in het beleid. In de uitvoering kunnen dus overeenkomsten maar ook verschillen ontstaan. Waar dit voor de gemeenten meerwaarde heeft verkennen we samen de mogelijkheden voor projecten en subsidies en stemmen we af over het aanvragen ervan.

De regiogemeenten gaan met werkgevers verkennen welke mogelijkheden er zijn, en wat zij kunnen doen, om laaggeletterde werknemers bij te scholen op het gebied van de basisvaardigheden en de werknemersvaardigheden.

## 5. Regionale samenwerkingsagenda

### 5.1. We vergroten het bereik van NT1 en bieden aanbod op maat

Uit recente cijfers blijkt dat de groep laaggeletterden voor ongeveer 70% bestaat uit mensen die Nederlands als moedertaal heeft (NT1). Kijken we naar de mensen die gebruik maken van het aanbod voor volwasseneneducatie, dan is deze groep het minst vertegenwoordigd. De verklaring hiervoor kan zijn dat de we de NT2 groep beter in beeld hebben of dat het gevoel van schaamte voor de laaggeletterdheid onder de NT1 groep zo groot is dat ze zich niet durven te melden. Daarnaast kan het zijn dat NT1-deelnemers de weg naar ondersteuning niet (goed) weten te vinden of niet weten welke mogelijkheden er zijn.

De gemiddelde laaggeletterdheid in de Regio FoodValley vinden we via de website [www.geletterdheidinzicht.nl](http://www.geletterdheidinzicht.nl): deze bedraagt 7% in FoodValley tegen 12% in heel Nederland voor de groep 16 tot 65 jaar. Binnen FoodValley zijn er lokale verschillen, maar exacte cijfers per gemeente, (dorps)kern of wijk zijn echter niet te geven. Op de website [www.waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) wordt per gemeente aangegeven<sup>5</sup> hoeveel de omvang van de laaggeletterdheid ongeveer bedraagt:

Gemeenten	Percentage
Rhenen	0-5%
Ede, Renswoude, Veenendaal en Wageningen	8-11%
Barneveld en Scherpenzeel	11-13%

De verschillen in de cijfers zijn moeilijk te verklaren, mogelijk speelt het meetmoment hierin een rol. Helder is dat een fors deel van de bevolking achterstanden heeft op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden.

#### Detecteren en werven

Omdat de groep autochtone laaggeletterden procentueel hoog is maar zich slechts mondjesmaat voor ondersteuning meldt, willen we de komende jaren focussen op het verhogen van het bereik onder de NT1-groep.

Laaggeletterden ervaren hun laaggeletterdheid in de praktijk niet altijd als een probleem waar ze wat mee 'moeten'. Er is zelfs een grote groep die ondanks hun laaggeletterdheid 'gewoon' een dienstverband hebben. Problemen ontstaan vaak pas als hun partner wegvalt of ze hun baan kwijtraken omdat ze niet meer mee kunnen komen, hun kinderen al een achterstand hebben opgelopen etc. Onze aanpak is er op gericht dat iedereen de kans krijgt om mee te doen. Daarvoor willen we met de diverse vindplaatsen (scholen, werkgevers, bieb, etc.) afspraken maken over detectie en doorverwijzing van laaggeletterden.

Dit vraagt dat de frontoffices van de taalhuizen en andere taalaanbieders laagdrempelig en toegankelijk zijn. Natuurlijk moet iemand zelf gemotiveerd zijn, maar mensen moeten ook gemotiveerd worden, op mogelijkheden worden gewezen of de weg naar hulp weten. Het aanbod moet vervolgens goed aansluiten op de scholingsvraag en het niveau van de persoon. Financiering van deze activiteiten kan plaatsvinden uit de extra decentrale uitkering die we per 2020 ontvangen.

We willen niet alleen vanuit de Taalhuizen actief en gericht de doelgroep NT1 detecteren en in die doelgroep werven<sup>6</sup>, we zien ook meerwaarde om werkgevers te betrekken en met hen te kijken wat zij voor hun laaggeletterde medewerkers kunnen betekenen.

<sup>5</sup> De betreffende cijfers dateren uit 2013

<sup>6</sup> Zie de doelgroepenanalyse <https://www.cubiss.nl/actueel/geletterdheid-zicht> die op 13 februari online is gekomen. De komende periode wordt feedback opgehaald om de tool te verfijnen.

#### Wat willen we in de regio bereiken?

1. Alle FoodValley gemeenten hebben in 2024 een structurele screening (zoals bijv. Taalmeter) standaard onderdeel gemaakt in het aanvraagproces van een uitkering, een schulddienstverleningstraject, aanvraag Wmo-voorziening, enz;
2. Het bereik onder de NT1 doelgroep neemt in de periode 2020-2023 toe (exacte streefcijfers worden met de Taalhuizen opgesteld);
3. Het aantal deelnemers aan NT1-trajecten (formeel en informeel) neemt in de periode 2020-2023 toe met 25%;
4. De regiogemeenten werken een strategie uit om grote regionale organisaties te betrekken bij de aanpak van laaggeletterdheid. Te denken valt aan UWV, ziekenhuizen, grote werkgevers, leerwerkloket etc.
5. Omdat er veel autochtone laaggeletterden met een baan zijn, willen we lokale werkgevers er bewust van maken dat zij ook een vindplaats zijn;
6. In de periode 2020-2024 sluiten gemeentelijke organisaties en werkgevers uit de regio FoodValley aan bij het landelijk Taalakkoord werkgevers. Er worden concrete afspraken gemaakt over doelen en termijnen.
7. We vereenvoudigen onze overheidscommunicatie en dringen er bij lokale samenwerkingspartners op aan om dit ook te doen.

#### Wat gaan we daarvoor doen?

Voor doelstelling 1: **Méér mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal (NT1)**

1. We stellen een communicatiestrategie op om inwoners (en medewerkers) bewuster te maken van de gevolgen die laaggeletterdheid met zich meebrengen. Op die manier kunnen ze laaggeletterde vrienden of kennissen in hun omgeving, hiervan ook bewust maken en het gesprek erover aangaan.
2. In of rond de Week van Lezen en Schrijven (jaarlijks in september) plegen we extra acties om het lokale (en regionale) aanbod formeel onderwijs laagdrempelig en toegankelijk te presenteren in de samenleving.
3. In onze communicatie-uitingen gebruiken we praktijkvoorbeelden om onze boodschap toe te lichten.
4. We wisselen kennis en ervaringen over datgene wat goed aanslaat bij de NT1-doelgroep uit in de regionale, ambtelijke overleggen rond volwasseneneducatie.
5. We willen meer structurele screening op de (bekende) vindplaatsen tot stand brengen

## 5.2. We investeren in monitoring en kwaliteit waardoor we weten wat werkt

De Onderwijsinspectie houdt toezicht op de aanbieders van het formele, diplomagerichte aanbod. Voor het non-formele aanbod bestaat er geen centraal toezicht of algemeen geaccepteerd kwaliteitskader. Het Rijk benoemt<sup>7</sup> expliciet in doelstelling 2<sup>8</sup> dat ze streeft naar een betrouwbaar beeld per regio van het bereik, het type en de kwaliteit van het aanbod en de effectiviteit van verschillende interventies. Dit moet leiden tot meer kennis en transparantie over de kwaliteit en effectiviteit van het ondersteuningsaanbod. De regiogemeenten FoodValley willen hier op inspelen door samen een regionaal kwaliteitskader voor non-formeel aanbod op te stellen.

#### Wat willen we in de regio bereiken?

1. In 2021 beschrijven de regiogemeenten een regionaal kwaliteitskader voor taalhuizen zodat het non formele aanbod en de ondersteuning van vrijwilligers in 2024 kan voldoen aan de eisen in het kwaliteitskader;
2. In 2024 zijn alle taalhuizen in FoodValley gecertificeerd;
3. De aanbieder(s) van formeel onderwijs beter verbinden met de arbeidsmarktregio;
4. Kennisdeling tussen docenten tot stand brengen en vaardigheden versterken;
5. Kennisdeling rond afspraken, plannen en manieren van aanpak tijdens het coördinatorenoverleg; komen tot een gezamenlijk plan;
6. Een doorlopende leerlijn organiseren waardoor een deelnemer kan blijven leren.

<sup>7</sup> kamerbrief 18 maart 2019

<sup>8</sup> 'Weten wat werkt: investeren in kwaliteit'



#### Wat gaan we daarvoor doen?

1. We stellen een werkgroep in die met deze doelstelling aan de slag gaat. Daarbij sluiten we aan bij de landelijke kennisdeling op dit thema. Binnen dit kader stellen we een praktisch regionaal kwaliteitskader op waarbij we gebruik maken van de kwaliteitsbeschrijvingen die al eerder geformuleerd zijn. Daarbinnen formuleren we een kader over hoe we de kwaliteit van het non-formele deel gaan monitoren.
2. We stemmen het beleidskader af met lokale partners en werkgevers/ondernemers. Hiermee willen we bereiken dat werkgevers voor hun eigen bedrijf ook een vast handelingsplan ontwikkelen om laaggeletterdheid te herkennen en hierop per medewerker een handelingsvoorstel te maken.
3. Er is regionaal een vorm van deskundigheidsbevordering voor de Taalhuizen, zodat het regiobeleid eenduidig wordt uitgevoerd.

Op landelijk niveau is in de afgelopen jaren het bereik van het lesaanbod voor laaggeletterdheid gemeten. Het programma 'Tel mee met Taal' bood daarvoor ondersteuning. Dit besloeg echter slechts een deel van het totale bereik van gemeenten, werkgevers, bibliotheken en maatschappelijke organisaties. Om te beoordelen waar de aanpak succesvol is en welke factoren daaraan bijdragen wil het Rijk in de periode 2020-2024 een nieuwe monitor laaggeletterdheid uitvoeren, waarbij zal worden samengewerkt met gemeenten. Rijk en gemeenten willen hierin meer duidelijkheid krijgen over:

- De input c.q. bereik van de doelgroep: Hoeveel deelnemers zijn aan de slag bij welke partners? Hoeveel inburgeringstrajecten worden uitgevoerd? (Dit i.v.m. beleidsvoorstellen Wet Inburgering).
- De output c.q. afgeronde trajecten: Wat gaat goed en wat kan beter?
- De outcome c.q. verbetering vaardigheden en zelfredzaamheid: Wat is er tot nu toe bereikt?

#### Wat willen we in de regio bereiken?

1. In de periode 2021 - 2024 evalueren we gezamenlijk periodiek de resultaten die voortkomen uit de landelijke monitor, teneinde het beleid te kunnen blijven ontwikkelen.
2. In 2021 hebben de regiogemeenten een vorm afgesproken waarmee ze de impact van het non formele aanbod monitoren

#### Wat gaan we daarvoor doen?

1. Op basis van de landelijke nulmeting (zie: [www.geletterdheidinzicht.nl](http://www.geletterdheidinzicht.nl)), stellen we regionale doelstellingen vast voor het bereik van de doelgroep, afgeronde trajecten en uitkomsten als verbetering van vaardigheden en zelfredzaamheid. Deze zijn in concept gereed tegen het einde van het kalenderjaar.
2. Op basis van periodieke evaluatie van deze resultaten sturen we als regiogemeenten bij.

### 5.3. We voeren de regio rond de aanpak van basisvaardigheden

#### Wat willen we in de regio bereiken?

1. Gemeenten hebben de regio in de aanpak van basisvaardigheden en werken hierbij integraal samen met betrokken partijen;
2. We verbinden de aanpak laaggeletterdheid met de aanpalende beleidsdomeinen, onder meer inburgering, sociaal domein en onderwijsachterstandenbeleid. Iedere gemeente geeft daar lokaal vorm aan, al zien wij ook voordelen en kansen in regionale afstemming rond initiatieven als Kansrijke Start, etc..;
3. Iedere gemeente zet zich in voor een actieve taalsamenwerking waarbij aanbod zo dicht mogelijk bij de mensen wordt vormgegeven;
4. Maatwerk in het trainen en het inzetten en coachen van vrijwilligers: we kunnen daarin meer samen doen, bijvoorbeeld regiobijeenkomsten rond thema's organiseren (hoe verleid je lokale organisaties om tot een vraaggericht aanbod te komen);
5. Een gezamenlijk (kennis)netwerk ontwikkelen en onderhouden.

#### Wat gaan we daarvoor doen?

1. De nieuwe inburgeringswet en de ambities uit het regioplan basisvaardigheden versterken elkaar en/of sluiten zoveel mogelijk op elkaar aan. De leervraag van inwoners staat hierbij centraal als onderdeel van een integraal plan. Gemeenten stimuleren het gebruik van persoonlijk ontwikkelingsplannen. Dit geldt zowel voor NT1 als NT2. Naast de inhoud is dit ook financieel gedekt.
2. Gemeenten werken nauw samen met taalaanbieders, bibliotheken, (voorschoolse) opvang,

- consultatiebureaus en onderwijs, welzijnsorganisaties en overige relevante maatschappelijke organisaties. Daarbij is ieders rol duidelijk, waarbij we meer inzetten op preventie. De gemeente heeft een regierol in de samenwerking.*
3. *organisations. Daarbij is ieders rol duidelijk, waarbij we meer inzetten op preventie. De gemeente heeft een regierol in de samenwerking.*
  4. *We hebben duidelijke afspraken over de regionale en lokale aansturing. De regionale werkgroep (WEB overleg Regio FoodValley) voert regie op het realiseren van de doelstellingen.*
  5. *We zetten de bestaande verdeling van het WEB-budget voort en de inkoop van taalondersteuning wordt lokaal ingevuld.*
  6. *We maken werkgevers/ondernemers bewuster van de gevolgen van laaggeletterdheid onder hun medewerkers.*
  7. *Vanuit Samen met het Taalhuis motiveren we werkgevers om zich aan te sluiten bij het Taalakkoord. Het Taalhuis is belast met de uitvoering van het Landelijk Taalakkoord Werkgevers. De gemeente vervult de rol van ambassadeur. Vanuit die rol brengen we het thema aan de orde in onze gesprekken met werkgevers. Voor de verdere uitwerking wordt een plan van aanpak opgesteld.*
  8. *We proberen werkgevers/ondernemers te interesseren om hiervoor een financiële bijdrage beschikbaar te stellen en hun medewerkers daarmee een passend aanbod te kunnen doen.*

#### 5.4. We ontwikkelen nieuwe trajectvormen

Formeel en non-formeel leren kunnen elkaar versterken in leertrajecten voor laaggeletterden. Zo kan de inzet van vrijwilligers binnen het formele aanbod leiden tot intensivering en versnelling van een traject doordat er op die manier ruimte gecreëerd wordt voor (extra) individuele ondersteuning. Omgekeerd zijn non-formele trajecten effectiever als de begeleidende vrijwilligers aangestuurd of ondersteund worden door een professional, bijvoorbeeld door een taalhuisdocent of vanuit formeel aanbod. In FoodValley is hier al een start mee gemaakt, maar dit kan verder uitgebreid worden.

Door de vraag naar innovatiemogelijkheden niet alleen aan de regiogemeenten te stellen, maar ook aan de lokale taalsamenwerkingen, taalaanbieders en aan de Taalhuizen, kunnen we ideeën ontwikkelen en idealiter komen tot een nieuw pakket van ondersteunende instrumenten.

We willen de formeel en non-formeel onderwijs beter op elkaar aansluiten en de organisaties die hierbij betrokken zijn, beter laten samenwerken.

#### 5.5. Ontwikkelen gemeentelijke regievoering

##### Regie voeren

In de Vervolgaanpak Volwasseneneducatie spreekt het Kabinet uit dat gemeenten per 2024 de regievoering op volwasseneneducatie moeten hebben ingeregeld. Uit literatuuronderzoek blijkt dat er veel verschillende betekenissen en waarde wordt toegekend aan het begrip regie.

Partners + Pröpper (2006) kenmerken regie als "een bijzondere vorm van sturen die is gericht op de afstemming van actoren hun doelen en handelingen tot een min of meer samenhangend geheel met het oog op een bepaald resultaat". Beurskens en Korsten (2007) kwalificeren het productief maken van netwerken als regie.

Complexe problemen in het sociaal domein kunnen niet door gemeenten in hun eentje worden opgelost. Conventionele samenwerkingsmodellen hebben vaak een sterconstructie, met in het midden één organisatie – doorgaans de gemeente – die een-op-een samenwerkt met andere partijen. Maar bij complexe problemen is het belangrijk dat er een web van partners is, die allemaal onderling contact hebben. Zo'n organisatienetwerk is méér dan bilaterale samenwerking. We willen samenhang organiseren tussen de verschillende systemen en netwerken die samenhangen met de beleidsterreinen Volwasseneneducatie, wet Taaleis en Inburgering. Onze partners zijn dan: de regiogemeenten, onderwijsinstellingen en taalaanbieders, werkgevers en ondernemers, taalhuizen, enz.



Gelet op de onderliggende vraagstukken denken we door netwerkregie toe te passen, met daarin een faciliterende regisseursrol voor de gemeenten, de beste resultaten voor de inwoners zullen weten te behalen.

## 5.6. Samenwerkingsstructuur

De gemeenten in de Regio FoodValley hebben zich ambtelijk verenigd in een regionale werkgroep Volwasseneneducatie. Ede zit als centrumgemeente voor de WEB-gelden de werkgroep voor. Binnen de werkgroep delen we inhoudelijke kennis, pakken we gezamenlijke onderwerpen en verdelen we de taken onderling. De ambtelijke werkgroep is ook verantwoordelijk voor het tot stand komen van het regioplan waarvan de gemeente Ede de penvoerder is geweest. Ambtelijk wordt een voorstel uitgewerkt om de bestuurders gezamenlijk, d.w.z. via een van de sub-overleggen van de regio FoodValley, te informeren en te betrekken. Dat is essentieel voor het slagen van een brede aanpak.

## 6. Afstemmen lokaal en regionaal aanbod

We hebben met de Taalhuizen verkend hoe zij tegenover volwasseneducatie staan en de wijze waarop formeel en non-formeel met elkaar samenwerken. Reacties die we hieruit kregen hebben we verwerkt in dit regioplan.

De uitvoering is voor een belangrijk deel lokaal maatwerk. De gemeenten in de FoodValley-regio willen enerzijds zo toegankelijk mogelijk (lokaal) hun inwoners een aanbod doen, tegelijkertijd willen we regionaal afstemmen en waar mogelijk gezamenlijk inkopen. Immers, met een groter volume aan (potentiële) kandidaten kunnen met aanbieders onder gunstiger voorwaarden trajecten worden ingekocht dan met een klein volume. Als we zo kosten kunnen besparen kunnen we ook meer kandidaten een traject laten volgen.

Verder heeft regionaal samenwerken voordelen op afspraakniveau. Het versterkt de onderhandelingspositie waardoor je van een formeel Taalaanbieder meer kunt vragen op gebied van flexibiliteit/kwaliteit etc. Het vermindert verder de afhankelijkheid van commerciële aanbieders.

Regionale samenwerking biedt mogelijkheden voor groepen als een gemeente te weinig volume heeft om formeel en non-formeel taalaanbod regionaal te regelen. In dat geval kan overwogen worden om aan te haken bij een gemeente die het betreffende product wel aan kan bieden. Hiervoor moet ook het non-formele aanbod van de taalhuizen in de regio bij iedereen bekend zijn. Het nadeel hiervan is dat deelnemers daarvoor mobiel moeten zijn en dat de grotere afstand mogelijk drempelverhogend werkt. In het inkoopproces willen we verkennen welke mogelijkheden de aanbieders hiervoor kunnen bieden.

### 6.1. Financiën regionaal

Hieronder wordt schematisch weergegeven hoeveel middelen we in de regio FoodValley ontvangen voor de uitvoering van de Wet Volwasseneneducatie, wat we besteden aan formeel onderwijs en welk deel voor non-formeel onderwijs.

Gemeente	2020 inclusief indexatie	2020 september circulaire	totaal budget	uitgave formeel onderwijs	Non formeel onderwijs
Barneveld	€ 119.423	€ 2.991	€ 122.414	€ 82.528	€ 55.019
Ede	€ 284.984	€ 107.143	€ 392.127	€ 196.941	€ 131.294
Renswoude	€ 12.329	€ 274	€ 12.603	€ 8.520	€ 5.680
Rhenen	€ 46.105	€ 1.137	€ 47.242	€ 31.861	€ 21.241
Scherpenzeel	€ 18.666	€ 411	€ 19.077	€ 12.899	€ 8.600
Veenendaal	€ 191.185	€ 5.053	€ 196.238	€ 132.120	€ 88.080
Wageningen	€ 116.280	€ 2.730	€ 119.010	€ 80.356	€ 53.571
<b>Totaal</b>	<b>€ 788.972</b>	<b>€ 119.739</b>	<b>€ 908.711</b>	<b>€ 545.225</b>	<b>€ 363.485</b>

De centrumgemeente krijgt jaarlijks 100.000 euro aan decentrale middelen voor de regio en daarnaast voor iedere gemeente een bedrag dat wordt berekend o.b.v. dezelfde verdeelsleutel als de WEB. Voorbeelden van hoe we dit bedrag kunnen inzetten:

- regionale trainingen (gezinsaanpak, thuisadministratie, gezondheid, empowerment) ;
- de inzet van een docent bij de afname van de Taalmeter (niet alleen de dag, maar structureel bijv. bij UWV);
- inwerken van taalhuiscoördinatoren en -docenten door Stichting Lezen en Schrijven (dus meer dan algemene ondersteuning);
- Taal op de werkvloer;
- Enz.

## **6.2. Uitvoeringsplan**

Met dit Regioplan Volwasseneneducatie hebben we een regionaal beleidskader ontwikkeld waarmee we minimaal tot 2024 vooruit kunnen. Op basis van dit kader willen we jaarlijks in een uitvoeringsplan beschrijven welke activiteiten we het jaar erop, willen uitvoeren.

Voor het opstellen van het regioplan zoeken we de samenwerking met de Taalhuizen in de FoodValley-regio.

Het uitvoeringsplan wordt telkens aangeboden aan de colleges van B&W in de regio.

## Bijlage 1 Regionale cijfers laaggeletterdheid

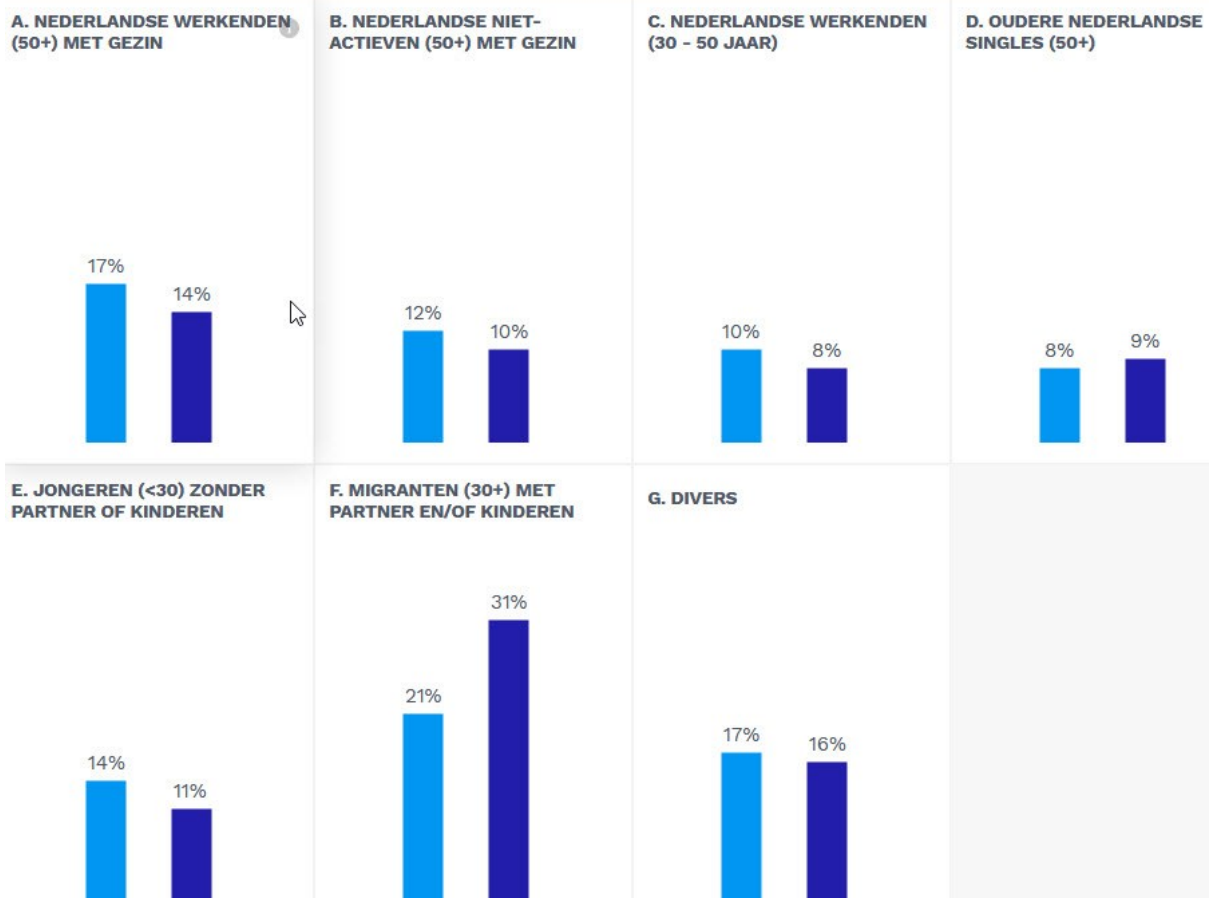
### PUNTSCHATTING ARBEIDSMARKTREGIO FOODVALLEY

Gemiddelde laaggeletterdheid: 12%



● In FoodValley (A) is ongeveer 7% van de bevolking laaggeletterd ● In Nederland is ongeveer 12% van de bevolking laaggeletterd

### Aandeel laaggeletterden naar doelgroep





## Bijlage 2 Tien maatregelen voor een vaardiger Nederland

In het plan van het Kabinet staan de tien maatregelen die het Rijk wil nemen nader uitgewerkt. De zwarte tekst geeft het beleidsvoornemen weer, de blauwe tekst hoe dit volgens het Kabinet verder uitgewerkt dient te worden.

### 1. Landelijke impuls voor méér bereik, specifiek onder de NT1-doelgroep.

#### KPI/Doel

- a. 200 extra taalambassadeurs opleiden om deelnemers te werven en organisaties bewust te maken
- b. 1.000.000 mensen met lage basisvaardigheden bereiken via directe communicatie.

Werving, promotie en doelgroepgerichte communicatie (met oog voor de verschillen in behoeften tussen mannen en vrouwen, jongeren en ouderen) zijn hiervoor noodzakelijk. Dit geldt in het bijzonder voor de NT1-doelgroep.

#### KPI/Doel

- c. We trekken extra geld uit voor het werven, opleiden en ondersteunen van 200 extra taalambassadeurs.
- d. We investeren in directe, landelijk georganiseerde communicatie met de doelgroep (en hun omgeving) - ongeveer 1 mln mensen - over de mogelijkheden om aan de slag te gaan met basisvaardigheden, en in werving van groepen die door gemeenten of werkgevers minder snel worden gevonden.
- e. We gaan in gesprek met de Manifestgroep en gemeenten om te onderzoeken of en hoe we overheidswebsites als slimme vindplaats voor mensen met lage basisvaardigheden kunnen gebruiken. 20 Mensen die moeite hebben met formulieren of vastlopen bij het gebruiken van een website, kunnen dan effectief worden doorverwezen naar een hulpaanbod in de buurt.
- f. Jongeren die zonder startkwalificatie van school gaan, vormen een kwetsbare groep als het gaat om hun beheersing van basisvaardigheden.

### 2. Bestuursafspraken Basisvaardigheden en ambitieuze aanpak in elke arbeidsmarktregio

- a. Het IBP wordt voor 1 oktober 2019 aangevuld met concrete, gedetailleerde afspraken over de samenwerking tussen Rijk en gemeenten op het terrein van laaggeletterdheid.
- b. Uiterlijk eind 2024 zijn gemeenten in staat regie te voeren op de aanpak van laaggeletterdheid.

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) hebben we begin 2018 met gemeenten en provincies afgesproken om de komende jaren extra te investeren in mensen die moeite hebben met taal, rekenen en digitale vaardigheden. Deze afspraak werken we de komende maanden met de VNG verder uit tot Bestuursafspraken Basisvaardigheden 2020-2024. Uitgangspunt hierbij is dat elke arbeidsmarktregio, onder regie van de centrumgemeente en in samenwerking met relevante stakeholders en partners, aan de slag gaat met een eigen ambitieus plan, dat voorziet in een aantoonbare groei van het bereik passend bij de lokale en regionale situatie.

### 3. Extra budget voor gemeenten

- a. Het aantal bereikte deelnemers door gemeenten groeit jaarlijks tussen 2021 en 2024, na een 0-meting in 2020.
- b. Gemeenten werken toe naar een aantoonbaar evenwichtiger bereik onder de verschillende doelgroepen, in het bijzonder mensen met Nederlands als moedertaal.
- c. In elke arbeidsmarktregio bestaat een aanbod van formele én non-formele opleidingen volwasseneneducatie gericht op taal, rekenen én digitale vaardigheden.

Om gemeenten te ondersteunen bij de coördinatie van de aanpak van laag-geletterdheid en het uitvoeren van hun regionale plannen stellen we de komende jaren extra middelen rechtstreeks aan gemeenten ter beschikking die oplopen tot ruim € 7 miljoen per jaar in 2024. De extra middelen worden als decentralisatie-uitkering verdeeld over de

centrumgemeenten van de arbeidsmarkt-regio's en komen bovenop de bestaande specifieke uitkering die centrumgemeenten ontvangen voor het inkopen van opleidingen taal, rekenen en digitale vaardigheden voor laaggeletterde inwoners van hun regio.

De centrumgemeenten kunnen op deze manier, samen met de andere gemeenten in hun regio en betrokken partners, het extra budget vrij besteden om bijvoorbeeld te investeren in deskundigheidsbevordering, versterking van de preventieve aanpak, verbetering van de samenwerking binnen het taalnetwerk of wervingsactiviteiten voor moeilijk bereikbare groepen onder wie laaggeletterden met Nederlands als moedertaal. Ook kan extra worden geïnvesteerd in het vinden en doorverwijzen van cursisten via bijvoorbeeld wijkteams, zorgverleners en het UWV en andere uitvoeringsorganisaties. We zullen de resultaten van de besteding van de extra middelen de komende jaren in samenspraak met de VNG monitoren. Hierbij kijken we vooral of de middelen daadwerkelijk ten goede zijn gekomen aan de doelgroep en een aantoonbare groei van het bereik. Eind 2022 maken we in een tussenevaluatie de balans op.

#### 4. Vraaggericht landelijk ondersteuningsprogramma laaggeletterdheid

Tussen 2020 en 2024 groeien met hulp van het landelijk ondersteuningsprogramma:

- a. Het aantal gemeenten met een duurzame, integrale aanpak van laaggeletterdheid (naar 250);
- b. Het aantal organisaties dat het Taalakkoord Werkgevers heeft getekend naar 500;
- c. Het aantal organisaties dat cursisten werft, traint of ondersteunt naar 2000.

Onder gemeenten bestaat een sterke behoefte aan kennisdeling, het benutten van expertise over het bereiken van de verschillende doelgroepen, en het faciliteren van de netwerken die op veel plekken al zijn ontstaan. Het gaat hierbij zowel om specifieke inhoudelijke als om praktische hulp zoals het opzetten van een goede voorlichtingscampagne, het verbeteren van de inzet van taalvrijwilligers, het trainen van baliemedewerkers om lage basisvaardigheden te herkennen en expertise-bevordering bij het bedienen van specifieke doelgroepen zoals vrouwen met afstand tot de arbeidsmarkt of mensen met lage digitale vaardigheden.

#### 5. Extra investeren in basisvaardigheden op de werkvloer

- a. Tussen 2020 en 2024 worden in totaal 30.000 werknemers bereikt met taalscholing op de werkvloer.
- b. Tenminste 1000 verschillende werkgevers investeren gedurende de programmaperiode in cursussen basisvaardigheden voor hun medewerkers.

Sinds 2016 hebben 566 werkgevers vanuit het programma "Tel mee met Taal" subsidie ontvangen voor het aanbieden van cursussen basisvaardigheden voor hun medewerkers. Ook hebben 162 werkgevers, 19 branches en 90 taalaanbieders zich aangesloten bij Taalakkoord Werkgevers. Steeds meer werkgevers raken ervan overtuigd dat investeringen in de vaardigheden van medewerkers zich terugbetalen. Daarom gaan we door met de werkgeversaanpak van "Tel mee met Taal" en zetten we hier nog een tandje bij. Samen met de Stichting van de Arbeid activeren we werkgevers en vakbonden om structureel aan de slag te gaan met de vaardigheden van hun medewerkers als onderdeel van hun inspanningen voor duurzame inzetbaarheid en goed werkgeverschap. Via de regionale Leerwerkloketten van het UWV is gerichte ondersteuning beschikbaar voor werkgevers en vakbonden bij het realiseren van hun ambities.

Het budget dat beschikbaar is voor de werkgeversaanpak, waaronder ook cofinanciering van scholingstrajecten voor werknemers, verhogen we met ruim € 1 miljoen per jaar tot jaarlijks € 3.000.000. We maken mogelijk dat dit budget niet alleen voor opleidingen taal en rekenen kan worden ingezet, maar ook voor het verbeteren van digitale vaardigheden.

6. Effectieve preventieve aanpak: landelijk ondersteuningsprogramma voor leesbevordering, met focus op laagtaalvaardige gezinnen

Naast de inspanningen om de basisvaardigheden van volwassenen te verhogen, en de inzet van het reguliere onderwijs voor kinderen en jongeren, is een blijvende inzet op leesplezier nodig. De leestijd, leesvaardigheid en leesmotivatie van kinderen en jongeren in Nederland staan namelijk onder druk. Binnen Tel mee met Taal investeren we daarom in een herkenbare preventieve aanpak via bibliotheken als aanvulling op het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid en de inzet binnen het basis- en voortgezet onderwijs, de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg.

- a. We gaan door met de generieke inzet op leesbevordering via programma's als BoekStartCoach en de Bibliotheek op school. Hiervoor is inzet van de gemeente, de bibliotheek, de school en de kinderopvang vereist.

Alle openbare bibliotheekorganisaties richten zich op ouders met jonge kinderen met een educatieve gezinsaanpak, waarbij 75% van de openbare bibliotheekorganisaties een educatieve dienstverlening heeft specifiek gericht op laagtaalvaardige gezinnen.

- b. In aanvulling op de generieke inzet op leesbevordering, investeren we de komende jaren gemiddeld ruim € 2 miljoen per jaar in initiatieven specifiek voor het bereiken van laagtaalvaardige ouders. Het kan hierbij gaan om een taaltraject voor ouders, maar ook om activiteiten gericht op betere communicatie met een instelling, beter leren (voor)lezen, training om gesprekken met leraren of zorgverleners te voeren, of activiteiten om een educatief thuismilieu te bevorderen.

Alle openbare bibliotheekorganisaties werken samen met basisscholen in hun werkgebied aan een kwalitatief goede (digitale) educatieve dienstverlening, zoals bijvoorbeeld een schoolbibliotheek.

- c. We stimuleren dat bibliotheken specifieke inzet plegen op laagtaalvaardige ouders en kinderen, zodat leesplezier voor iedereen bereikbaar wordt. Dit kan bijvoorbeeld via het uitbreiden van het project BoekStartcoach, waarbij bibliotheekmedewerkers in samenwerking met jeugdartsen en -verpleegkundigen in gesprek gaan met ouders over taalontwikkeling en voorlezen.

90% van de openbare bibliotheekorganisaties werkt samen met middelbare scholen voor een kwalitatief goede educatieve dienstverlening, zoals een schoolbibliotheek.

- d. In mei 2020 verschijnt een advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad over de vraag hoe het onderwijs kan bijdragen aan het bevorderen van de leesmotivatie en leesvaardigheid om daarmee de kans op laaggeletterdheid te verkleinen. De aanbevelingen uit dit advies worden meegenomen in de uitwerking van onze preventie-aanpak en kunnen tot nieuwe maatregelen leiden.

90% van de openbare bibliotheekorganisaties werkt samen met kinderopvanginstellingen voor een kwalitatief goede educatieve dienstverlening.

- e. We versterken de preventieve aanpak van laaggeletterdheid door beter aan te sluiten op het onderwijsachterstandenbeleid, de jeugdgezondheidszorg en de kinderopvang, waarmee kinderen uit risicogroepen worden ondersteund.

25.000 laagtaalvaardige ouders worden bereikt met taal- en leesactiviteiten die bijdragen aan het bevorderen van een educatieve thuisomgeving voor kinderen.

7. We maken de komende jaren gemiddeld € 500.000 per jaar vrij om te investeren in de kwaliteitsverbetering, (zelf)-evaluatie en/of certificering van de taalhuizen.

- a. De kwaliteit van aanbieders wordt onderling vergelijkbaar gemaakt en openbaar beschikbaar.
- b. Tenminste 200 taalhuizen worden gecertificeerd door de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal.
- c. Alle openbare bibliotheekorganisaties zijn gecertificeerd op de kwaliteit van de educatieve dienstverlening voor jeugd (binnen kinderopvang- en onderwijsinstellingen) en volwassenen (via cursusaanbieders).

De kwaliteit van het non-formele (niet-diplomagerichte) lesaanbod heeft de aandacht van de minister. Er is geen centraal toezicht of algemeen geaccepteerd kwaliteitskader voor het zeer diverse niet-diplomagerichte (non-formele) aanbod. Daarom is zowel over de kwaliteit als de impact hiervan onvoldoende bekend. De komende jaren gaan we daarom met gemeenten aan de slag om de kwaliteit van het niet-diplomagerichte aanbod beter te waarborgen. Van aanbieders die niet onder toezicht van de Inspectie staan, wordt een (zelf)evaluatie en een onafhankelijke visitatie of certificering gevraagd (als onderdeel van de gemeentelijke inkoopprocedure). Het ligt voor de hand om hierbij in eerste instantie te focussen op aanbieders met een relatief groot bereik. Omdat deze aanbieders in sommige gevallen ook inburgeringstrajecten aanbieden, streven we ernaar om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de kwaliteitsborging (i.c. certificering) in het nieuwe inburgeringsstelsel, waarvoor gemeenten ook verantwoordelijk zijn.

#### 8. Onafhankelijk expertisepunt

Vanaf 2020 wordt nieuwe kennis en expertise vraaggestuurd en in samenhang ontwikkeld en gedeeld door alle betrokken partijen.

Samen met verschillende landelijke partners, waaronder de VNG, nemen we het initiatief voor een nieuw, onafhankelijk expertisepunt basisvaardigheden. Dit expertisepunt fungeert als vraagbaak voor wet- en regelgeving op het gebied van volwassenenonderwijs, scholingsregelingen en subsidies en heeft als doel om kennis en beleid ten behoeve van de doelgroep beter te verbinden. Alle partijen, van werkgevers tot gemeenten, en van scholen tot maatschappelijke organisaties, kunnen hier terecht. Het expertisepunt richt zich specifiek op kwaliteitsbevordering, professionalisering van docenten en (bij)scholing van vrijwilligers, en het delen van goede voorbeelden.

#### 9. Landelijk beeld van het bereik van lesaanbod basisvaardigheden

In alle arbeidsmarktregio's wordt het bereik en effect van de aanpak van laaggeletterdheid op vergelijkbare wijze periodiek in kaart gebracht, met oog voor de grote diversiteit aan deelnemers en ondersteuningsaanbod.

In de afgelopen jaren is het bereik gemeten van het lesaanbod waarbij via het programma "Tel mee met Taal" ondersteuning werd geboden. In totaal zijn daarmee in drie jaar tijd bijna 90.000 deelnemers bereikt. Omdat er nog geen landelijk beeld bestaat van de deelname aan les- en cursusaanbod, is het moeilijk om te beoordelen waar de aanpak succesvol is geweest en vervolgens te onderzoeken welke factoren hieraan hebben bijgedragen. We werken daarom met gemeenten de komende jaren toe naar een vollediger beeld van de deelname aan het lesaanbod. Hierbij moeten we rekening houden met het feit dat dit een administratieve belasting kan betekenen voor aanbieders en gemeenten. We laten al dit jaar onderzoeken hoe we een dergelijke monitor zo goed mogelijk kunnen inrichten, zowel voor wat betreft het meten van het bereik (de input) als de output (afgeronde trajecten) en outcome (verbetering van vaardigheden en zelfredzaamheid).

## 10. Lerende aanpak: ruimte voor experimenten

Er worden tussen 2020-2024 jaarlijks minstens 2 experimenten ondersteund.

We streven naar een lerende aanpak, waarbij het aanbod snel kan inspelen op de veranderende behoeften van de doelgroep, en waarbij we steeds beter kunnen differentiëren naar de verschillende deelnemers met hun uiteenlopende behoeften en capaciteiten. De aard van de problematiek verandert namelijk constant, bijvoorbeeld door ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en door digitalisering. Bovendien verschilt de problematiek per regio. Hierbij kijken we nadrukkelijk ook naar de ervaringen in andere Europese landen. Succesvolle voorbeelden en nieuwe inzichten moeten snel kunnen worden verspreid en opgeschaald, ook gedurende de looptijd van het programma.

We investeren de komende jaren daarom extra in korte, praktijkgerichte experimenten, die aansluiten bij de uitdagingen waar gemeenten, werkgevers en andere partners mee te maken hebben, gericht op het vergroten bereik en/of de kwaliteit. In 2020 komt € 700.000 beschikbaar. Vanaf 2021 € 350.000 per jaar voor nieuwe initiatieven en € 350.000 voor het verspreiden, uitbreiden en opschalen van reeds bewezen succesvolle interventies.

Wat	2020	2021	2022	2023	2024
<b>Structureel budget volwasseneneducatie</b>					
Budget voor opleidingen taal, rekenen en digitale vaardigheden (WEB-gelden)	60,356	60,356	60,356	60,356	60,356
<b>Impulsbudget SZW, VWS, BZK en OCW<sup>25</sup></b>					
Landelijke impuls nieuwe methoden om meer mensen te bereiken (maatregel 1)	1,5	1,5	1,5	1	1
Bestuursafspraken en extra budget voor gemeenten (maatregel 2/3)	5	5,5	6,05	6,65	7,3
Landelijk ondersteuningsprogramma laaggeletterdheid (maatregel 4)	8,05	7,55	7,0	6,4	5,75
Werkgeversaanpak (maatregel 5)	3	3	3	3,5	3,5
Generieke inzet op leesbevordering & leesplezier <sup>26</sup> (maatregel 6a, 6c)	2,85	2,85	2,85	2,85	2,85
Specifieke inzet voor laagtaalvaardige gezinnen (maatregel 6b, 6d, 6e)	2	2	2	2,5	2,5
Kwaliteitsverbetering / certificering Taalhuizen (maatregel 7)	0,5	0,5	0,5	-	-
Onafhankelijk expertisepunt, inclusief monitor bereik (maatregel 8/9)	0,65	1	1	1	1
Experimenten (maatregel 10)	0,7	0,35	0,35	0,35	0,35
Landelijk programma overig en communicatie	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
<b>Totaal<sup>27</sup></b>	<b>24,85</b>	<b>24,85</b>	<b>24,85</b>	<b>24,85</b>	<b>24,85</b>



## Bronnen

[www.geletterdheidinzicht.nl](http://www.geletterdheidinzicht.nl)

<https://www.hetbegintmettaal.nl/faq-items/non-formele-educatie/>

[https://www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/WEB-SLS\\_ROA\\_public\\_170x240\\_v2016juni.pdf](https://www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/WEB-SLS_ROA_public_170x240_v2016juni.pdf)

[https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/zoekresultaat/?search=geletterdheid%20\(score\)](https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/zoekresultaat/?search=geletterdheid%20(score))